

بسمه تعالی
مجلس شورای اسلامی
دوره دوم - سال اول
۱۳۶۳ - ۱۳۶۴

شماره ترتیب چاپ ۳۷۵

شماره دفتر ثبت ۱۸۱

شماره ۷۴۵۸۸

تاریخ ۱۳۶۳/۱۰/۲

برادرگرامی حجت الاسلام والمسلمین آقای هاشمی رفسنجانی
ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

لایحه تشکیل دادگاههای حقوقی یکو دو که بنا به پیشنهاد شماره ۱۵/۱۹۸۷ مورخ
۱۳۶۳/۹/۲۷ دادگستری جمهوری اسلامی ایران در جلسه مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۱ هیات
وزیران بتصویب رسیده است به پیوست تقدیم و تقاضای تصویب آنرا دارد .

نخست وزیر

میرحسین موسوی

نظر باینکه نحوه رسیدگی به دعاوی حقوقی در دادگاههای صلح و حقوقی کنونی
و نیز تشکیلات دادگاههای مزبور بعضاً با موازین متبع مطابقت ندارد و از جمله در دادگاههای
عمومی حقوقی چند قاضی مشترکاً مبادرت به انشاء رای مینمایند و رای آنها نیز فرجام پذیر
است و پس از نقض نیز ممکن است که پرونده برای رسیدگی به مرجع دیگری فرستاده شود
و نظر به اینکه نسبت به اکثر دعاوی مطروحه در دادگاه صلح ماهیتاً در دو مرحله رسیدگی
بعمل میآید در نتیجه برای هماهنگ شدن نظام قضائی و همچنین تسریع در رسیدگی به
دعاوی حقوقی در عین حفظ حقوق اصحاب دعوی لایحه زیر بنا به پیشنهاد شورای عالی
قضائی تقدیم میگردد .



لایحه تشکیل دادگاههای حقوقی یک و دو

ماده ۱ - دادگاههای حقوقی به دادگاههای حقوقی " یک " و دادگاههای حقوقی " دو " تقسیم میشوند .

ماده ۲ - دادگاه حقوقی یک تشکیل میشود از رئیس یا عضو علی البدل و یک مشاور .

ماده ۳ - حق رای با رئیس یا عضو علی البدل دادگاه است . مشاور مکلف است قبل از اتخاذ تصمیم دادگاه پرونده را دقیقاً مطالعه و بررسی نماید . وحد اکثر در ظرف ۵ روز نظرات خود را کتبا و بطور مستدل اعلام نماید .

تبصره - چنانچه مشاور در مدت تعیین شده نظر مشورتی خود را به دادگاه تسلیم نکند ، قاضی دادگاه را با اتخاذ تصمیم مینماید .

ماده ۴ - دادگاه حقوقی " دو " تشکیل میشود از رئیس یا عضو علی البدل ، چنانچه رئیس یا عضو علی البدل در موارد معین نیاز به مشاور داشته باشند میتوانند از رئیس کل دادگاهها و یا رئیس دادگستری حوزه متبوع خود درخواست مشاور کنند رئیس مزبور مکلف به معرفی مشاور است و حکم قاضی پس از مشاوره صادر میشود .

ماده ۵ - دادگاههای حقوقی " یک " به کلیه دعاوی حقوقی و امور حسبی رسیدگی میکنند مگر آنچه بموجب قانون در صلاحیت دادگاه حقوقی " دو " یا دادگاه مدنی خاص باشد .

ماده ۶ - در نقاطی که دادگاه حقوقی " دو " تشکیل نشده باشد و یا به تشخیص رئیس دادگستری محل ، کار این دادگاه متراکم باشد ، دادگاه حقوقی " یک " میتواند به اموری که در صلاحیت دادگاه حقوقی " دو " است رسیدگی نماید ، ولی کسب نظر مشاور الزامی است . رای دادگاه حقوقی " یک " در این مورد قابل تجدید نظر شکلی نیست .

ماده ۷ - امور راجع به دادگاههای حقوقی " دو " بقرار ذیل است .

۱ - دعاوی راجع به اموال منقول و غیر منقول و دیون و منافع و زیان ناشی از جرم و ضمان قهری در صورتیکه خواسته بیش از دو میلیون ریال نباشد .

۲ - تخلیه یا رفع ید از اموال منقول و غیر منقول در صورتیکه مالکیت مورد نزاع نباشد و در صورت اختلاف در مالکیت نصاب مذکور در بند (۱) معتبر است .

۳ - دعوی رفع مزاحمت و کلیه دعاوی راجع به حقوق ارتفاقی از قبیل حق العبور و حق المجری در ملک دیگری و امثال آن تا هرمیزانی که باشد و حقوق انتفاعی بشرطی که

بیشتر از نصاب نباشد .

۴ - مطالبه وفای بشرط و عهود راجع به معاملات و قراردادها مشروط به اینکه مورد مطالبه قابل ارزیابی نباشد والا نصاب دادگاه حقوقی (دو) معتبر است .

۵ - درخواست افراز و تقسیم و فروش اموال مشاع (باستثنای مواردی که قانون در صلاحیت سازمان ثبت قراردادهاست) در صورتیکه مالکیت محل نزاع نباشد .

۶ - تجدیدنظر نسبت به تصمیمات قابل اعتراض واحدهای ثبتی در مورد افراز املاک مشاع .

۷ - دعاوی راجع به روابط موجرو مستاجر به استثنای دعاوی مربوط به تخلیه محل کسب و پیشه در مناطقی که قانون روابط موجرو مستاجر اجرا میشود ، ولی در خصوص مطالبه اجور نصاب دادگاه حقوقی (دو) معتبر است .

۸ - درخواست تامین و حفظ دلائل و امارات .

۹ - درخواست صلح و سازش بین طرفین در هر دعوی و بدون رعایت نصاب .

۱۰ - درخواست گواهی انحصار وراثت مگر اینکه دعوی نسب یا زوجیت یا اختلاف در وصیت یا وصیت نامه طرح شود یا اختلاف در اصل نکاح و طلاق باشد که در اینصورت دادگاه مدنی خاص صلاحیت رسیدگی به انحصار وراثت را هم دارد .

۱۱ - دعاوی راجع به حقوق مالی از قبیل حق شفعه و حق فسخ و دعوی بطلان معامله و بی اعتباری سند در صورتیکه حق یا مورد معامله بیش از حد نصاب نباشد .

۱۲ - دعوی مزاحمت و ممانعت از حق و تصرف عدوانی در عین غیر منقول تا هر میزان که باشد .

ماده ۸ - در صورت تراضی کتبی طرفین دعوا دادگاه حقوقی (دو) میتواند تا هر میزان که باشد به آن دعوا رسیدگی نماید .

ماده ۹ - اگر در مقر دادگاه حقوقی (دو) دادگاه حقوقی (یک) نباشد دادگاه حقوقی (دو) به امور زیر نیز رسیدگی خواهد نمود .

۱ - دعاوی که خواسته آن تا چهار میلیون ریال باشد .

۲ - دعاوی راجع به اسناد ثبت احوال و شکایات اشخاص ذینفع از تصمیمات هیات حل اختلاف ثبت احوال .

تنصه - احکام مربوط به این موارد نظیر دیگر احکام دادگاههای حقوقی (دو) جز در موارد ماده ۱۲ قطعی است .

ماده ۱۰ — در مورد احکام غیابی محکوم علیه غایب حق دارد ظرف یکماه از تاریخ رویت یا اطلاع واقعی از حکم به آن اعتراض نماید مگر اینکه اعراض از حق ثابت شود دادخواست اعتراض در دادگاه صادرکننده حکم به ترتیب مقرر برای دادخواست اصلی رسیدگی میشود .

ماده ۱۱ — چنانچه محکوم علیه پس از اجرای حکم از مفاد آن مطلع شده و خواهی نماید و در رسیدگی بعدی حکم به نفع و اخواه صادر شود مدعی محکوم به پرداخت ضرر ناشی از اجرای حکم اولی به خواه میباید .

ماده ۱۲ — احکام و قرارهای دادگاههای حقوقی (دو) قطعی و غیرقابل تجدید نظر است مگر در موارد زیر .

- ۱ — جایی که قاضی قطع بیدان کند که حکمش برخلاف موازین قانونی و یا شرعی بوده است .
- ۲ — جایی که قاضی دیگر بعلت عدم توجه قاضی اول به قواعد و موازین ضروری و مسلم فقهی قطع به مخالفت حکم او با موازین قانونی یا شرعی پیدا کند .
- ۳ — جایی که ثابت شود قاضی صلاحیت رسیدگی و انشاء حکم را در موضوع پرونده نداشته است .

تبصره — مرجع تجدید نظر تصمیمات دادگاه حقوقی (دو) دادگاه حقوقی (یک) است و احکام صادره از دادگاه حقوقی (یک) در این موارد قطعی است . لکن چنانچه در رسیدگی دادگاه حقوقی یک نیز یکی از سه مورد بالا تحقق یافت ، رسیدگی در دیوان عالی کشور صورت خواهد گرفت .

ماده ۱۳ — قرارهای صادره ذیل از دادگاههای حقوقی (یک) و (دو) به تنهایی قابل تجدید نظر است که مرجع تجدید نظر و نقض قرارهای دادگاههای حقوقی یک دیوان عالی کشور خواهد بود .

۱ — قرار رد یا ابطال دادخواست .

۲ — قرار سقوط دعوی .

۳ — قرار رد دعوی یا عدم استماع آن .

تبصره — رسیدگی پس از فسخ قرار بهمان دادگاه صادرکننده قرار ارجاع خواهد شد .

ماده ۱۴ — در دادگاه حقوقی یک ، رئیس دادگاه پس از رسیدگی به دعوی و مطالعه پرونده و نظریه مشاور نظر خود را به طرفین ابلاغ مینماید و چنانچه مورد اعتراض طرفین

یا یکی از آنها نبود رای می‌دهد و چنانچه نظر وی مورد اعتراض هر دو طرف یا احد طرفین بود، بدون انشاء رای نظر و استنباط قضائی خود را موجها بطور کتبی به دیوانعالی کشور می‌فرستد. دیوانعالی کشور پس از ملاحظه نظریه دادگاه و رسیدگی به پرونده چنانچه نظریه را صحیح و موجه تشخیص داد آنرا تنفیذ و پرونده را اعاده مینماید تا رئیس دادگاه انشاء حکم کند. در این صورت رای صادره قطعی است.

ماده ۱۵ - هرگاه دیوانعالی کشور نسبت به نظریه قضائی دادگاه حقوقی یک ایراد داشته باشد یا نقائصی را مشاهده نماید نظر خود را مستدلا همراه با پرونده به دادگاه رسیدگی کننده ارسال مینماید، چنانچه دادگاه نظر دیوانعالی را پذیرفت مطابق آن حکم مقتضی صادر خواهد کرد. در غیر این صورت پرونده را نزد ریاست کل دادگاهها ارسال مینماید تا حسب الارجاع در شعبه دیگری رسیدگی ماهوی شود. شعبه مرجوع الیهها نیز پس از رسیدگی چنانچه نظر دیوانعالی کشور را پذیرفت مطابق آن انشاء حکم مینماید والا پرونده مجدداً به دیوانعالی کشور فرستاده میشود. در اینگونه موارد پرونده در هیات عمومی شعب حقوقی دیوانعالی کشور مطرح و مطابق نظر اکثریت مطلق اعضاء به یکی از طریق زیر عمل میشود.

- ۱- در صورتیکه هیات عمومی دیوانعالی کشور نظر یکی از شعب دادگاه حقوقی یک را صحیح و موجه تشخیص دهد پرونده را به همان شعبه می‌فرستند تا انشاء حکم نماید.
- ۲- نظرات قضائی دو شعبه رسیدگی کننده مشابه و هر دو صحیح و موجه است در این صورت پرونده به شعبه رسیدگی کننده ثانوی جهت انشاء حکم ارسال میشود.
- ۳- در غیر موارد مذکور در فوق هیات عمومی طبق نظریه اکثریت مطلق اعضاء پرونده را جهت ارجاع به یکی از شعب دیوانعالی نزد ریاست کل می‌فرستد و پس از ارجاع شعبه مرجوع الیهها مکلف است نسبت به موضوع پرونده ماهیتاً رسیدگی و حکم مقتضی را انشاء نماید. حکم صادره قطعی است.

ماده ۱۶ - رسیدگی به کلیه دعاوی در دادگاههای حقوقی یک و دو بار عایت قواعد اختصاری بترتیب مقرر در قانون آئین دادرسی مدنی خواهد بود. هزینه دادرسی و دفتر در دادگاههای حقوقی دو به میزان هزینه دادرسی و دفتر دادگاه صلح سابق و در دادگاههای حقوقی یک به میزان دادگاه عمومی حقوقی سابق است.

ماده ۱۷ - ادامه رسیدگی نسبت به دعاوی و اموری که در تاریخ اجرای این قانون

اداره قوانین شورای شهر
شماره ۱

در دادگاههای صلح مطرح باشد با دادگاه حقوقی دو واگر در دادگاههای عمومی حقوقی مطرح باشد با دادگاه حقوقی یک خواهد بود ولی احکام صادره از حیث قابلیت تجدید نظر و اعمال نظر فرجامی تابع نصاب مذکور در این قانون است .
ماده ۱۸ - دادگاههای حقوقی یک و دو از تاریخی که شورای عالی قضائی اعلام مینماید تشکیل و از آن تاریخ دادگاههای صلح و حقوقی منحل میگرددند .
ماده ۱۹ - از تاریخ اجرای این قانون کلیه قوانین و مقرراتی که مغایر با این قانون باشد ملغی است . / ن

وزیر دادگستری

نخست وزیر

تاریخ چاپ ۱۳۶۳/۱۰/۵
اداره کل قوانین